

עין משפט
גד מצוה

קבוא א ב מיי פ"ח מהל' מלכס הלכה ה סמג
עשן קנב:
קבוא ג מיי פ"א מהלכות ט
מלה הל' ו ופי"ד
מהל' אסורי ביאה הל' ט
סמג עשין פו טו"ע י"ד
סימן רסו סעיף ד:
קבוא ד מיי וסמג סס
טו"ע
סס
כזה"ה:

תורה אור השלם

- אמרים לעץ אבי אתה וְלֹאֲבָן אֶת יִלְדֶיךָנוּ כִּי פָנוּ אֵלֶי עֶרְךָ וְלֹא פָנִים וּבִעַר רַעְתָּם יֵאמְרוּ קוֹמָה וְהוֹשִׁיעֵנִהּ.
- ששית ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וְחֹמְרֶךָ וְיִנְפֹשׂ בֶּן אֲמָתֶךָ וְהָגֵר: שבות כג יב
- ויום השביעי שבת לך אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובעדך ועבדך ואמתך ושורך וְחֹמְרֶךָ וּבֶן הַבְּהֵמָה וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ לִמְעַן יָנוּחַ עֲבָדְךָ וְאֲמָתְךָ כַּמּוֹרֶ: דברים ה ג
- יִשְׁלַם יְיָ פְעֻלָּתְךָ וְהָיָה מִשְׁכַּרְךָ שְׂלֹמָה מֵעַם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לְחַסֹּת תַּחַת כַּנְּפֵיהֶ: ורות ב יב

לעני רש"י

מקרא"א. גבול. ספר.

תוספות ישנים

(א) ונראה לומר דרמ דקרא ר"ל מלא מוסר שאין חדשה של לנגה פחותה מרבי י"ב שבעין ויוכן נסבנה כיום שלשים מקלף היום כסולו והי משלשים. אבל חדש דלשון חמשים הוא שפיר מר"ב יום: זה גר מושב ולא הספיק לנמולו בין השמשות. פי' ומן שבת דלשון קאמר דלילי מן שבת שני פשיטא דכיון שהיה לו שהות לנמול ולא מל לא ישבות. אכן משמע דהשתא ישבות ואם ירצה לתיב נעמו משפחת שבת הראות בידו. ויתמה להמרין עובד כוכבים ששבת חייב וי"ל דזה כיון דדעתו להשתני מצי לשבות. ואיני דאף כי אינו נהוה על שבת מ"מ אמתו מזוים שלא (להלל ויהלל) שבת על ידיו לזות לו ישראל לעשות מלאכתו: דה"ל היכא דלא פסקא לתלמיה. פ"ה דוקא כי לא אחר מתחלה שימול עצמו אין מקיימין אבל היכא דפסקא לתלמיה שאמר מתחלה שהוא רוצה לנמול ואח"כ חזר בו מנגלגל עמו אולי יתראה לנמול כמקודם. י"מ היכא דלא פסקא לתלמיה שלא פי' שום דבר או [אין] מקיימין אבל פסקא פירוש פסק הקוה עמו שאם רוצה לנמול יגלגל עמו ואם לא ימול ימכירו לעובד כוכבים פסקא ומגלגל עמו דהיי גביה כשכיר בעלמא. וקשה דלקמן משמע דהיכא דלאר שאיני רוצה לנמול מקיימין (א) והכא נמי היינו רב פסא [ד]אכל היכא דלאמי אתמי ונראה לפרש הי"מ היכא דלא פסקא שלא אחר איני רוצה לנמול או אין מקיימין ומלן אותו מיד דהיי

מזה לא משהיין אבל היכא דפסקא שאיני רוצה לנמול (ב) איני אית עס הישראל רק כשכיר יום מקיימין ומגלגלן עמו אולי יתראה לנמול וקשה לי דלמה שיהי לנשוי. ונראה כפ"ה אף לא אסיק אדעמיה דהיכא דלאמי אתמי עד דשמעיה להאיא דשלח רבין: גר שנתגיר כקטן שגולד דמי. ואינו נעש על אשר עשה גגיומו ובדיני שמים איירי דוקא הכא.

מח:

רבי אליעזר אומר אביה בו'. למיסגר קראי פליגי אי נמי נפקא מינה אם מתו אביה ואמה או נתגיירו וריצ"ן פירש דלר"ע זריכה שתכפור בעדות כוכבים קודם שתבעל לו ולפירושו לא אחי כר"ע הא דקמני לעיל כד"א שלא קיבלה עליה:

ירח שלשים יום. וכן בפ"ק דמיר

(דף ה. וסס) ואימא שלשים יום כדכתיב עד חדש ימים משמע דקתם חדש שלשים והא דאמר"י כר"ה (דף יט:) ובסנהדרין (דף יא. וסס) כמה עיבור שנה שלשים יום רשכ"ג אומר **חדש** היכא דמוכח שאני"ו (א):

אין מקיימין. פירש ריב"ן שלא ינסך יינו וקשיא לר"י דא"כ כי אחני כהדיה נמי ועוד דמתשונתו של ר' ישמעאל משמע דמדאורייתא פליגי ונראה לר"י דטעמא דר' עקיבא לפי שזוה הקב"ה לאברהם למול בעדיו לכן אסור לקיים שאינם מולין:

וזה גר תושב. פירש בקונטרס שקבל עליו שלא לעבוד עדות כוכבים ומחלל שבת כעובד עדות כוכבים וקשה דאם כן נפישו להו משצט מלות בדשצט מלות שקבלו בני נח איקרי גר תושב ועוד דכפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:) אמר"י דעובד כוכבים שצבת חייב מיתה אפילו בחול כל שכן שצבת ובפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט. וסס) קאמר ר"ע דגר מושב אין מוחרר על השצת ונראה דהכא בעושה מלאכה לזורך ישראל דומיא דוינפש בן אמתך:

היבא דלא פסקא וכו'. פר"ת דהני מילי אדר' יהושע קאי ולא פסקא למילתיה היינו שכל שעה דוחה אותו מיום ליום שימול אבל היכא דפסקא למילתיה שלא ימול כלל התם אין מקיימין ולא משמע כן דה"מ אדר"ע קאי ונראה לר"י כפירושו אבל אדר"ע קאי דהיכא דנתמרה לנמול ודוחהו התם אין מקיימין הואיל ומזהו לנמול דשהוי מזהו לא משהיין אבל היכא דפסק שלא ימול אינו מחויב לנמולו בעל כרחו ומגלגל י"צ חדש עמו אולי יתמרה וכן פי' בשערי דרב האי שער (ח) רביעי: **שאיני עושין מאהבה או מיראה.** צפרק נוטל (בסוטה דף כא. וסס) משמע דשניהם רעים ובפרק כסם (שס דף לא. וסס) משמע דשניהם לשצח ואומר ר"י דמאהבת המקום ומיראת המקום הוו תרוייהו לשצח מאהבת אדם ומיראת אדם תרוייהו לגריעותא או כמו שפירש סס בקונט' מאהבת שכר וכגון שאם לא יהיה לו שכר תוהא על הראשונות ואין עושה אלא על מנת לקבל פרס ומיראה היינו מיראת עונש אבל הכא קשה דנקט מאהבה לשצח ומיראה לגריעותא והוי מצי למימר איפכא או תרוייהו לגריעותא או תרוייהו לשצח: **אשר באת לחסות.** פירוש שמיהרת ומימה דצפ' מי שאמר הריני נזיר ושמע חצירו ואמר ואני (נזיר דף גג. וסס) אומר רות בת בנו של עגלון בנו של בלק מלך מואב היתה וכשתחשוב שנותיו של אהרן שהרג עגלון עד סוף ימיו של אצטן דהיינו בועז תמלא

יותר ממאתים שנה ולעת זקנתו נשאה דכתיב לבלתי לכת אחרי הצחורים וי"ל דבת בנו של עגלון לאו דוקא אלא כלומר דמזרעו היתה כמו בן בנו של נמרוד הרשע (תגינה דף יג.) ובקרא קרי לה נערה:

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

כי הני. ששים (א) ואחר כן תצא אליה אחר שיעור אחר כזה תצא אליה: **הרי הוא אומר וינפש בן אמתך.** והאי בעצד ערל כתיב כדמפרש לקמן: **בין השמשות של ע"ש ולא הספיק לנמול.** ומהירו הכתוב לרבו על עצדו לנוח ביום המחרת ולא על שצת הבאה שהרי צריך לנמולו

בשצת זו וכיון דמל מקרא אחר נפקא מלמען ינוח ענדך דלקמן מוקי לה בעצד שמל: **גר תושב.** שקבל עליו שלא לעבוד עדות כוכבים ואוכל נבלות וזהירו הכתוב על השצת דמחלל את

השצת כעובד עדות כוכבים: **האמר אין מקיימין.** אפילו יוס אחד: **כ"מ.** דאין מקיים: **היכא דלא פסקא למילתיה.** דלא קיבל מעולם להתגיר ולא פסק מגיטו: **אכל היכא דפסקא למילתיה.** בשעת לקיחתו ונתפיים להתגיר ואחר כך חזר בו מנגלגלן שמא יחזור ויתמרה לשון מורי: לישנא אחרתא כ"מ. דאין מקיימין היכא דלא פסק למילתיה שמקיימין סתם אבל היכא דפסק דלאר לו הריני מגלגל עמך י"צ חדש ואם לא תמול

אמכור אותך מותר דהוי גביה כשכיר בעלמא: **לשמעאל.** האי תרואא דרב פפא דהיכא דפסק למילתיה משהיין: **לישני ליה הא.** כגון דפסק למילתיה דיכול לקיימו כל י"צ חדש: **חד מסרי טעמי.** שני ליה: **וכל כרזתי אמרו לי משמים.** דרבי אלעאי: **הפסד טהרום.** שטעמא את התרומות דעובד כוכבים גזרו עליו שיהא טמא כזב לכל דבריו: (א) **ספר.** מרק"א אבוע"ז כך המבדיל בין ארץ ישראל לארץ העמים: **שלא קיימו ו' מזאם.** בעודו עובדי כוכבים ועד השתא לא איפרעו מיניהו דפורענות גזוה להם לעמיד לצא אבל כשמתגייירן נפרעין מהם כדי למרס חובתן: **קטן שגולד.** ואינו נענש על שעצר: **מיראה.** מיראת גיהנם והפורענות האמורה: (א) **עליהם: אשר צאם.** שמהרת ולא אימרת: מתני'

חדא מתרי טעמי קאמר שלח רבין משמיה דרבי אילעאי וכל רבותי אמרו לי משמו יאיוהו עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו על מנת שלא למולו אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע האמר אין מקיימין אמר להו רב פפא אפילו תימא רבי עקיבא ה"מ היכא דלא אתני בהדיה אבל היכא דאתני אתני אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהדרעא אמר לי אי הכי כי אמר ליה ר"ע בלוקח עבד בין השמשות ולא רצו עבדיה למול וגלגלו עמהם עד שנים עשר חדש וחזרו ומכרום לעובדי כוכבים כמאן כי האי תנא דתניא הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד שנים עשר חדש לא מל חוזר ומוכרו לעובדי כוכבים ר' שמעון בן אלעזר אומר אין משהיין אותו בארץ ישראל מפני הפסד טהרות ובעיר הסמוכה לספר אין משהיין אותו כל עיקר שמא ישמע דבר וילך ויאמר לחברו עובד כוכבים תניא רבי חנניא בנו של רבן גמליאל אומר מפני מה גרים בזמן הזה מעוניין ויסורין באין עליהן מפני שלא קיימו שבע מצות בני נח רבי יוסי אומר (ט) **גר שנתגיר** כקמן שגולד דמי אלא מפני מה מעוניין לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות כישראל אבא חנן אומר משום ר' אלעזר לפי שאין עושין מאהבה אלא מיראה אחרים אומרים מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה אמר ר' אבהו ואיתימא ר' חנינא מאי קראה יישראל ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת לחסות וגומר: מתני'

דקאמר תרוייהו לדיקי גמורי ניהו מר מאהבה ומר מיראה משמע מהתם דאף מיראה לדיק הוא. ונראה לפרש דמזרעו היתה המקום ומיראת המקום הוו לדיקי אבל מיראת העונש ומאהבת כשכיר לאו לדיקי ניהו והכא ר"ל שאין עושין מאהבת המקום אלא מיראת העונש והמניין יבין:

שמעון

מסורת הש"ס

(א) (סנהדרין יא) ספרי פרשה כי תצא. (ב) מילתא פרשת משפטים פ"ה (ג) וינמא עט: סוטה ח. ב"ק קו: זמחם י: ט: דל: מנחות פט: כיתות ג: (ד) (לעיל כב וט"ז.) (ה) (נדה לה.) (ו) כס"א טקף: לגא. (ז) (וע' מוסי' כמכות ט: ד"ה ואין. ועוד שם עא. ד"ה ר' יהודה.) (ח) (זיל שביעי.)

גליון הש"ס

גב' גר שנתגיר כהמן. עיין סנהדרין דף עא ע"ב מד"ה בן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כי הני ששים וה"ק ואחר כן:

תוס' חד מקמאי

תניא וינפש בן אמתך בעבד ערל הכתוב מדבר למען ינוח עבדך ואמתך כמור בעבד המל. והגר זה גר תושב. וגרך אשר בשעריך זה גר צדק. ודוקא בבילאכת ישראל הוא דאסור עבד ערל אבל לעצמו מותר. והכי איתא בביריות פרק מחסורי כפרה. דגרים התם גר תושב עושה מלאכה לעצמו כישראל בחולו של מוצאי י"ע אומר כישראל ביי"ט אומר גר תושב עושה מלאכה לעצמו כישראל בחולו של מוצי. עבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן בשבת כישראל בחול ר"ש אומר א' גר תושב וא' עבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן בשבת כישראל בחוש"מ. אמר רב בר גרשום אמר ר' אדא בר אהבה הלכה כר"ש: (א) דאריש הא גופה ומטבילה לשם עבדות כתב הראב"ד דרבנן פליגי עליה ואמרי אף לשום עבדות צריך לקבל ואינו כפוחו והלכתא כרבנן דר"ש ור"ע קיימי כותיה לקמן גבי מקיימין עבדים שאינן מבוים ויש אומרים דלא פליגי רבנן עליה דר"ש אלא שיתירו אכלי לשום עבדות כפוחו כדי שלא יטבילו לשום חזרין. ור"ש ור"ע פליגי אם אינו רוצה לכופין אם רשאי לקיימן או לא:

(ב) ז"ל דלרשב"א כוסא.

תוספות ישנים (המשך)
אכל דידי אדם אמרין בן נח שצק את השם בנזיות ומתגיר היה נזיר. ובמו כן אינו אסור בקריאות מטעם הוה דבקטן שגולד דמי רק היכא דשיק שמא יאמרו אלא תבטלה חמורה לקדושת קלה: שאין עושין מאהבה אלא מיראה. משמע ענין דמיראה אינו טוב ובתבילה (כ"ה) משמע דאף מאהבה אינו טוב דקאמר דלמא אתי למעבד מאהבה ומיראה. וגם (בסוטה) (ב"ב) נמי משמע דמאהבה נמי אינו טוב (דקאמר חשיב) (דקחשיב יטין) גבי ו' פרושין הס ויכולן לנגלא. ובסוף כסם משמע דאף מיראה [טוב] (קא חשיב)

ונראה לפרש דדוקא מאהבת המקום עושין מאהבת המקום

^[1] נראה דל"ל והתם נמי רב פפא דלאר דאמר כן דהיכא דלאמי אתמי ולכן נראה דה"ק היכא דלא פסקא וכו'. (ב) אולי ז"ל איני דלאר דאיני רוצה להיות אלא הישראל רק כשכיר יום